KBD-6408 Seat No.________

M.A. (Sem. - III) Examination
November / December – 2014
Sanskrit : Paper-301
(Core Course)
कादम्बरी-महाश्वेता वृत्तांत

Time : 3 Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના : (૧) રેગ્યુલર વિદ્યાર્થીઓ માટે દરેક પ્રશ્નનાં ૧૪ ગુણ રહેશે.
(૨) એક્ષ્ટર્નલ વિદ્યાર્થી માટે દરેક પ્રશ્નનાં ૨૦ ગુણ રહેશે.

૧. નીચેનામાંથી કોઈપણ **બે**નો અનુવાદ કરો : ૧૪

1. Translate any **two** of the following : **14**

(१) न खलु सांप्रतमाचरति जलशयनदोहदं देवो रथाङ्गपाणिर्यदिदममृतरससुरभिसलिलमपहाय लवणरसप-रुषयस्युदन्वति स्वपिति । नुनं चेदं न प्रथममासीत्सरो येन प्रलयवराह-धोणाभिघातभीता भूतधात्री कलशयोनिपानपरिकलितसकलसलिलं सागरमवतीर्णा । अन्यथा यद्यत्रागाधानेकपातालगम्भीराम्भसि निमग्ना भवेन्महासरसि किमेकेनमहावराहसहस्रैरपि नासादिता भवेत् । नूनं चास्मदिव सलिललेशमादायादाय महाप्रलयेषु प्रलयपयोदाः प्रलयदुर्दिनान्धकारितदिशः प्लाव्यन्ति भुवनान्तराणि ।

(२) तयोश्च तादृशयोर्महात्मनोरहमीदशी विगतलक्षणा शोकाय केवलमनेकदुःखसहस्रभाजनमेकैणात्मजा समुत्पन्ना । तात्यश्रनपत्यतया सुतजन्मातिरिक्तेन महोत्सवेन मञ्जन्माभिनन्दितवान् । अवाप्ते च दशमेऽहनि कृतयथोचितसमाचारो महाश्वेतेति यथार्थमेव नाम कृतवान् । साहं पितृभवने बालतया कलमधुरप्रलापिनी वीणेव गन्धर्वाणामङ्कादङ्कं सञ्चरन्त्यविदित स्नेह शोकायासमनोहरं शैशवमतिनीतवती । क्रमेण च कृतं मे वपुषि, वसन्त इव मधुमासेन, मधुमास इव नवपल्लवेन, नवपल्लव इव कुसुमेन कुसुम इव मधुकरेण, मधुकर इव मदेन, नवेयौवनेन पदम् ।

(३) अस्ति खलु सकलत्रिभुवनप्रख्यातकीर्तिरत्युदारतया सुरासुरसिद्धवृन्दवन्दितचरणयुगलो महामुनिर्दिव्यलोकनिवासी श्वेतकेतुर्नाम । तस्य भगवतः सुरासुरलोकसुन्दरीहृदयानन्दकरम् अशेषत्रिभुवनसुन्दरम् अतिशयितनलकुबरं रुपमासीत् । स कदाचिद्देवतार्चनकमलांन्युद्धर्तुमैरावतमदजलबिन्दुबद्धचन्द्रकशतखचितजलां हरहसितसितस्रोतसं मन्दाकिनीमवततार । अवतरन्तं च तं तदा कमलवनेषु सन्ततसन्निहिता विकचसहस्रपत्रपुण्डीरीकोपविष्टा देवी लक्ष्मीर्ददर्श ।

૨. કોઈપણ **ત્રણ** સસંદર્ભ સમજાવો : ૧૪

2. Explain with reference to context : (any **three**) 14

(१) आकृतिरेवानुमापयत्यमानुषताम् ।

(२) न हि क्षुद्रनिर्घातपाताभिहता चलति वसुधा ।

(३) जनयति हि प्रभुप्रसादलवोऽपि प्रागल्भ्यमधीरप्रकृतेः ।

(४) कालो हि गुणाश्च दुर्निवारतामारोपयन्ति मदनस्य सर्वथा ।

(५) व्रजतु सफलतां जन्म पारिजातस्य ।

૩. 'कादम्बरी'નાં મૂળ વિશે ચર્ચા કરી તેમાં કવિએ કરેલા ફેરફારો વિશે ચર્ચા કરો. ૧૪

અથવા

૩. 'कादम्बरी'નાં સાહિત્ય સ્વરૂપ વિશે ચર્ચા કરો. ૧૪

૪. કોઈપણ **બે** વિશે લખો : ૧૪

(૧) બાણનું જીવન

(૨) अच्छोदसरोवरवर्णनम्

(૩) પુંડરીકનું પાત્રાલેખન

(૪) कादम्बरी – शीर्षकः

૫. બે કે ત્રણ વાક્યોમાં જવાબ આપો : (ગમે તે **સાત**) ૧૪

(૧) બાણભટ્ટની કૃતિઓ કેટલી અને કઈ-કઈ ?

(૨) સંસ્કૃત સાહિત્યનાં પ્રખ્યાત ગદ્યકાવ્યોનાં નામ આપો.

(૩) ગદ્યકાવ્ય રચવાની શક્તિ કયા ત્રણ કવિઓને સિદ્ધ થઈ છે ?

(૪) લોકકથાની કઈ પદ્ધતિઓનો વિનિયોગ બાણે કાદમ્બરીમાં કર્યો છે ?

(૫) કવિ બાણનાં પુત્રનું નામ શું છે ?

(૬) મહાશ્વેતા વૃત્તાંત કોણ કોને કહે છે ?

(૭) 'सिद्धायतनम्' સમજાવો.

(૮) પુંડરીકને પારિજાત મંજરી કોણે ભેટ આપી ? પુંડરીકે તે કોને આપી ?

(૯) મહાશ્વેતાને રડતી જોઈ ચંદ્રાપીડ શું વિચારવા લાગ્યો ?

(૧૦) કપિંજલ મિત્ર તરીકે પોતાની ફરજ શી રીતે બજાવે છે ?

(૧૧) મહાશ્વેતાનાં માતા-પિતાનું નામ જણાવો.

(૧૨) મહાશ્વેતાને તપઃકલેશ સાથી ગમવા લાગ્યો ?